

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

(підпис)

М.Є.Жидко
(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія психології

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 «Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування спеціалізації)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма Історія психології
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 «Психологія»

освітня програма: Психологія

«30» 08 2021 р., - 13 с.

Розробник: Бідюк І.А., к. психол. н., доц., доцент каф. 704
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «30» 08 2021 р.

Завідувач кафедри психології, канд. психол. н., доц.

(підпис)

Ю.І.Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки <small>(шифр і найменування)</small> Спеціальність 053 Психологія <small>(код і найменування)</small> Освітня програма Психологія <small>(найменування)</small> Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл природничо-наукової (фундаментальної) підготовки
Кількість модулів – 3		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 6		2021/2022
Індивідуальне завдання _____ <small>(назва)</small>		Семестр
Загальна кількість годин – 64 /165		2-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної, роботи студента – 6,3		Лекції*
		32 години
		Практичні, семінарські*
		32 години
		Лабораторні*
	0 годин	
	Самостійна робота	
101 година		
Вид контролю	модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64 / 101

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія психології» є формування компетенцій, що забезпечують розуміння закономірностей та основних фактів історичного розвитку психологічної науки, значення психологічної думки того часу для сучасного розвитку науки.

Завдання.

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність до розуміння сутності та значущості історії психології як галузі знань.
2. Спроможність аналізувати, оцінювати особливості основних тенденцій розвитку психології в сучасних умовах з урахуванням досвіду минулого.
3. Здатність охарактеризувати значення соціально-біографічних подій минулого на розвиток наукових теорій психології.
4. Набуття умінь аналізу особистісних, історичних, соціальних подій для розвитку сучасної психологічної науки.
5. Здатність формулювати думку логічно, дискутувати, враховуючи свої власні та співрозмовника індивідуально-психологічні особливості.

Результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

А) Знати

1. Володіти концептуальними знаннями в галузі психології, розвитку сучасної науки.
2. Володіти вмінням аналізувати ретроспективний досвід зарубіжних та вітчизняних вчених про природу виникнення психологічних явищ.
3. Володіти вмінням самостійно аналізувати історичні та біографічні данні та прогнозувати результати сучасних подій та процесів в соціальному просторі через історичний досвід.

Б) Уміння

1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз інформації з різних джерел із використанням сучасних інформаційних технологій.
2. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.
3. Використовувати теоретичні знання щодо закономірностей та особливостей розвитку психологічних знань та сучасної психологічної науки.

В) Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Д) Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосканалення та саморозвитку; здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

2. Проявляти соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка та педагогічна психологія, антропологія, соціальна психологія, вікова психологія, психологія творчості та психологія особистості, етнічна психологія та кроскультурні дослідження.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Розвиток психології в період Античності.

Тема 1. Історія психології. Предмет, задачі, принципи.

Історія психології, задачі розробки системи психологічної науки. Засоби та методи організації історично-психологічного дослідження.

Тема 2. Психологічна думка Стародавнього Сходу

Культурологічний принцип в історії психології. Феноменологічний та екзистенціальний принципи в історії психології. Психологічна думка Стародавнього Китаю (Лао-Цзи, Конфуцій).

Тема 3. Розвиток психологічної думки в Античну епоху.

Загальна характеристика античної психологічної думки. Уявлення про психологічне життя на рівні міфічного мислення. Особливості розвитку психологічних знань в грецьких колоніях (Ефес, Мілет, Афіни)

Філософське вчення Аристотеля. Аристотель та Платон. Метафізика і вчення «О душе» Аристотеля. Функції душі. Вчення про психічну діяльність людини та звірів. Логіка, риторика, поетика.

Основні філософські школи періоду еллінізму. Вчення Геракліта про душу.

Демокріт та його атомістична модель світу. Метафізика. Концепція людини. Поняття про свідомість. Гален.

Змістовий модуль 2. Психологічна думка Середньовіччя та Відродження.

Тема 4. Психологічні погляди Європейського Середньовіччя

Головні напрямки розвитку психології у феодальному суспільстві. Виникнення теорій про подвійну істину та її вплив на розвиток психології.

Розвиток психологічних ідей в арабській державі. Психологічні ідеї Середньовічної Європи. Душа як предмет вивчення (Фома Аквінський). Психологічні ідеї Англії. Номіналізм (Р.Бекон, Гросет, Д.Скотт, У.Оккам)

Тема 5. Психологічні ідеї епохи Відродження.

Ідеї та тенденції гуманістичної думки. Вивчення динаміки психічних процесів та їх залежність від матеріальних факторів в теоріях Дж.Фракасторо та Т.Кампанелли. Розробка теорії афектів Дж. Телезіо.

Вивчення психічних здібностей людини П.Помпонацци. Відродження скептицизму. Леонардо да Вінчі: природа, наука, мистецтво.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Психологічні теорії Нового часу. Ідеї XVII століття.

Тема 6. Психологічне вчення Нового часу

Своєрідність психологічної думки XVII ст.: розробка вчення про живе тіло як механічну систему, співвідношення фізичного та психічного.

Ф.Бекон – засновник емпіричного напрямку в психології.

Р.Декарт – засновник сучасної філософії. Дуалізм та раціоналізм в системі Р.Декарта. Психофізична проблема та її вирішення Р.Декартом. Вчення Р.Декарта про тіло.

Виникнення вчення про свідомість як здібність індивіда до внутрішнього спостереження. (Р.Декарт, Т.Гобс, Б.Спіноза, Г. Лейбніц, Д.Лок, Дж.Берклі).

Матеріалістичний підхід до розуміння природи психічного в вченнях Т.Гобса. Б.(Барух) Спіноза та його метафізика монізму. Пізнання та моральний ідеал. Проблема афектів в працях Б.Спінози.

Сенсуалізм Д.Лока. Психологія як наука про досвід: зовнішній та внутрішній. Поняття про досвід у вченні Д.Лока. Вчення Д.Лока про складні та прості ідеї. Шляхи утворення складних ідей.

Г.Лейбніц як родоначальник ідеалістичної традиції в німецькій філософії та психології. Полеміка між Д.Локом та Г.Лейбніцем, її значення для розвитку психології.

Тема 7. Розвиток психології в XVIIIст.

Перетворення асоціацій в універсальну категорію, яка пояснює психічну діяльність, в працях Д.Гартлі. Перша матеріалістична концепція „несвідомого” Д.Гартлі. Вчення про вібрації. Особливості англійського асоціанізму. Вчення Дж.Берклі, Д.Юма, Дж.Прістлі. Дж.Берклі: гносіологія номіналізму.

Матеріалістична психологія у Франції (Е.Кондильяк, Ж.Ламетри, Ж.Ж.Руссо, К.Гельвецій, П.Кабанис, Д.Дідро). Свідомість як функція тілесного органу в працях вчених XVIIIст.

Змістовий модуль 4. Розвиток та становлення психології як самостійної науки.

Тема 8. Формування науки. Психологія XIX ст.

Наукові умови перетворення психології в самостійну науку: фізико-хімічна школа фізіології, дарвінізм, вчення про рефлекс, психофізіологія органів відчуттів, психофізика (Г.Фехнер). Особливості асоціативної психології в середині 19ст. Психологія як наука про безпосередній досвід.

Теоретичні програми природничо-наукової перебудови психології. Перші психологічні лабораторії.

Розвиток рефлексорного вчення в психології XIX ст. Розвиток фізіології нервової системи та органів відчуттів. Значення вчення видатних фізіологів та анатомів для розвитку психології (Ч.Белл, І.Мюллер, Е.Х.Вебер, Г. Гемгольц, П.Флуранс).

Особливості німецької емпіричної психології XIX ст. Вчення І.Ф.Гербарта. Німецька класична школа психології.

Розвиток асоціативної психології XIXст. (Т.Браун, Д.С.Міллер, О.Бен, Г.Спенсер). Матеріалістичне вчення про людську природу.

Психологія – вчення про психічну діяльність. Психологія – наука про свідомість. Структурна школа Е.Тітченера.

Експериментальна психологія. Диференційна психологія. Дитяча та педагогічна психологія. Зоопсихологія. Соціальна та культурно-історична психологія. Психотехніка.

Тема 9. Руська психологія XIX ст. – початку XX ст.

Зародження матеріалістичних напрямків в руській психологічній науці. Погляди на духовну діяльність людини (М.В.Ломоносов та інші). Визначення місця психічних явищ в навколишньому середовищі. Декабристи (О.М.Герцен, В.Г.Белінський, М.А.Добролюбов, Н.Г.Чернишевський): їх погляди на психічну діяльність.

Філософсько-етична думка в руській літературі (М.В.Гоголь, Л.М.Толстой, Ф.І.Достоевський). Розвиток природознавства. Мовознавство – одне із джерел психологічних знань.

Модуль 3.

Змістовий модуль 5. Психологічні теорії XX століття.

Тема 10. Біхевіоризм. Гештальтпсихологія

Вивчення предмету психології та її методів біхевіористами. Вплив робіт Е.Торндайка на розвиток біхевіоризму. Експериментальні програми біхевіоризму (Д.Уотсон, Е.Газрі, А.Вайс, У.Хантер, К.Лешлі). Розробка психо-практичного аспекту поведінки.

Виникнення операціоналізму. Характеристика когнітивного біхевіоризму (Е.Толмен). Гіпотетико-дедуктивний біхевіоризм (К.Халл). Оперантний біхевіоризм Б.Скінера.

Гештальтпсихологія та категорія образу. Характеристика та закони гештальтів. Взаємозв'язок гештальтизму та біхевіоризму. Особливості феноменологічного методу. Гештальттерапія.

Тема 11. Психодинамічний напрямок в психології

Теорія когнітивного розвитку Ж.Піаже. Револуція в психології: глибинна психологія чи психоаналіз. Асоціації як симптоми мотиваційних установок особистості. Принципи асоціацій З.Фрейда. Аналітична психологія К.Г.Юнга. А.Адлер та його комплекс неповноцінності.

Теорія З.Фрейда, її характеристика. Основні поняття психоаналізу. Психоаналіз та суспільство. Англійська школа психоаналізу. Теорії К.Хорні. Теорії Е.Фрома. Теорія Г.С.Салівана. Сучасний стан психоаналізу.

Змістовий модуль 6. Класична та сучасна психологічна думка.

Тема 12. Напрямок досліджень в вітчизняній психології XX ст.

Психологічна думка XX ст. Становлення та розвиток радянської психології. Основні напрямки радянської психологічної науки. Значення праць вітчизняних фізіологів для розвитку психологічної науки в Росії (І.М.Сеченов, І.П.Павлов, М.М.Ланге, А.А.Ухтомський, В.М.Бехтерев).

Відкриття психологічних лабораторій в післяреволюційний час. Розвиток педології. Рефлексологія В.М.Бехтерева. Реактологія К.М.Корнілова.

Л.С.Виготський та його психологічна школа. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського. Теорія діяльності О.М.Леонтева. Вчення послідовників школи

Л.С.Виготського. Школа С.Л.Рубінштейна та його послідовники. Інші школи вітчизняної психології (Д.М.Узнадзе, В.М.Мясіщев, П.К.Анохін, Б.Ф.Ломов, Б.Г.Анаєв, Б.М.Теплов).

Розвиток психологічної думки на Україні. Культурно-гуманістична психологія в Україні. Психологія Г.С.Костюка

Тема 13. Розвиток зарубіжної психології.

Психоаналіз і західна філософія ХХ ст. Гуманістична психологія. Розвиток антропології (К.Леві-Стросс). Особливості психодрами (Дж.Морено) Західні школи вивчення теорій особистості (Дж.М.Кеттел, Э.Берн, Г.Ю.Айзенк, Ф.Перлз, К.Роджерс). Розробка основних методів вивчення особистості людини. Тестування як метод вивчення особистості. Психологічні погляди ХХІ ст.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Розвиток психології в період Античності.					
Тема 1. Історія психології. Предмет, задачі, принципи	11	2	2		7
Тема 2. Психологічна думка Стародавнього Сходу	11	2	2		7
Тема 3. Розвиток психологічної думки в античну епоху.	11	2	2		7
Разом за змістовним модулем 1	33	6	6		21
Змістовий модуль 2. Психологічна думка Середньовіччя та Відродження					
Тема 4. Психологічні погляди Європейського Середньовіччя	11	2	2		7
Тема 5. Психологічні ідеї епохи Відродження	11	2	2		7
Разом за змістовним модулем 2	22	4	4		14
Модуль 2					
Змістовий модуль 3. Психологічні теорії Нового часу. Ідеї ХVІІІ століття.					
Тема 6. Психологічне вчення Нового часу	12	2	2		8
Тема 7. Розвиток психології в ХVІІІ ст.	11	2	2		7
Разом за змістовним модулем 3.	23	4	4		15
Змістовий модуль 4. Розвиток та становлення психології як самостійної науки.					
Тема 8. Формування науки. Психологія ХІХ ст.	12	2	2		8
Тема 9. Руська психологія ХІХ ст. – початку ХХ ст.	11	2	2		7
Разом за змістовним модулем 4.	23	4	4		15
Модуль 3					
Змістовий модуль 5. Психологічні теорії 20 століття.					
Тема 10. Біхевіоризм. Гештальтпсихологія	13	2	2		9
Тема 11. Психодинамічний напрямок в психології.	17	4	4		9
Разом за змістовним модулем 5.	30	6	6		18
Змістовий модуль 6. Класична та сучасна психологічна думка.					
Тема 12. Напрямок досліджень в вітчизняній психології ХХ ст.	17	4	4		9
Тема 13. Розвиток зарубіжної психології.	17	4	4		9
Разом за змістовним модулем 6.	34	8	8		18

Усього годин	165	32	32	101
---------------------	-----	----	----	-----

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія психології. Предмет, задачі, принципи	2
2	Психологічна думка Стародавнього Сходу	2
3	Розвиток психологічної думки в Античну епоху.	2
4	Психологічні погляди Європейського Середньовіччя	2
5	Психологічні ідеї епохи Відродження	2
6	Психологічне вчення Нового часу	2
7	Розвиток психології в XVIII ст.	2
8	Формування науки. Психологія XIX ст.	2
9	Руська психологія XIX ст. – початку XX ст.	2
10	Біхевіоризм. Гештальтпсихологія	2
11	Психодинамічний напрямок в психології.	4
12	Напрямок досліджень в вітчизняній психології XX ст.	4
13	Розвиток зарубіжної психології.	4
	Разом	32

6. Теми практичних занять

непередбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

непередбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія психології. Предмет, задачі, принципи	7
2	Психологічна думка Стародавнього Сходу	7
3	Розвиток психологічної думки в античну епоху.	7
4	Психологічні погляди Європейського Середньовіччя	7
5	Психологічні ідеї епохи Відродження	7
6	Психологічне вчення Нового часу	8
7	Розвиток психології в XVIII ст.	7
8	Формування науки. Психологія XIX ст.	8
9	Руська психологія XIX ст. – початку XX ст.	7
10	Біхевіоризм. Гештальтпсихологія	9
11	Психодинамічний напрямок в психології.	9
12	Напрямок досліджень в вітчизняній психології XX ст.	9
13	Розвиток зарубіжної психології.	9
	Разом	101

9. Індивідуальні завдання

непередбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

Лекції, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень про особливості розвитку психологічної думки з найдавніших часів до сучасності, розвиток психології як науки, її становлення, різноманітність теорій та підходів до предмету психології;

Семінарське (практичне) заняття – дозволяє розвивати вміння студентів висловлювати свою думку, описувати та характеризувати події (історичні та особисті), що вплинули на розвиток психологічної думки сучасності;

Самостійна робота – передбачає підготовку студентів до лекцій та семінарських занять (протягом семестру або під час сесії), виконання модульних (поточних та контрольних) робіт.

11. Методи контролю

Поточний контроль передбачає оцінювання підготовки студентів до кожного семінарського заняття, активності – участь в обговоренні питань, які винесено на заняття.

Результати, отримані при поточному контролі, позначаються на визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульний контроль (модульна контрольна робота) проводиться після завершення вивчення відповідної частини навчального курсу у відповідності до запропонованих запитань.

Модульна контрольна робота складається з питань, що відповідають лекційним темам та темам, що виносяться на самостійне вивчення студентами.

Семестровий підсумковий контроль - проводиться у формі іспиту. Іспит проводиться в усній формі та передбачає відповідь студента на два теоретичних запитання та одне практичне завдання.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист семінарських робіт	0...3	3	0...9
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист семінарських робіт	0...3	2	0...6
Модульний контроль	0...17	1	0...17
Змістовний модуль 3			
Виконання і захист семінарських робіт	0...3	2	0...6
Змістовний модуль 4			

Виконання і захист семінарських робіт	0...3	2	0...6
Модульний контроль	0...17	1	0...17
Змістовний модуль 5			
Виконання і захист семінарських робіт	0...3	3	0...9
Змістовний модуль 6			
Виконання і захист семінарських робіт	0...3	4	0...12
Модульний контроль	0...17	1	0...17
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається з трьох запитань, таких, наприклад:

1. Розвиток англійської асоціативної психології в 19 ст. (Т.Браун, Дж. Міль, О.Бен, Г.Спенсер).
2. Криза в психології на початку 20ст.: причини та прояви.
3. Яке значення має безпосередній досвід для розвитку предмету психології? Як ви гадаєте? Чому?

Максимальна кількість балів за перше – 30 балів, за друге запитання - 30 балів, за третє запитання – 40 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- історичні етапи розвитку психології як науки;
- методи, принципи, задачі історії психології;
- біографічні особливості вчених та їх вплив на створення ними психологічних теорій та концепцій тощо.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- самостійно аналізувати та критично опрацьовувати зв'язок історичних подій, біографічних даних та причин створення тих чи інших психологічних теорій та концепцій;
- аналізувати зв'язок минулих та сучасних подій в розвитку психологічної науки сьогодні.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі роботи та домашні завдання. Вміти самостійно давати

характеристику історичним подіям, встановлювати зв'язок між минулим та майбутнім. Вміти аналізувати досвід попередників.

Добре (75 - 89). Твердо знати мінімум історичної інформації, виконати усі завдання. Показати вміння ставити запитання стосовно теми обговорення. Приймати активну участь в обговоренні теми доповідей, вміти ґрунтовно висловлювати свою точку зору

Відмінно (90 - 100). Повно знати основній та додатковий матеріал. Знати усі теми. Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Досконально знать усі біографічні та історичні події, що вплинули на розвиток психології як науки. Знаходити зв'язки між історичними подіями. Безпомилково виконувати всі роботи в обумовлений викладачем строк.

Виконання курсових робіт непередбачено навчальним планом.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Якунин, В.А. История психологии Учебное пособие /А.В.Якунин/. – Санкт-Петербург: Из-во Михайлова В.А. – 2001. – 383с.

НМК з дисципліни

1. Робоча програма
2. Плани семінарських занять та методичні вказівки щодо самостійної підготовки студентів до них.
3. Підручники, навчальні посібники.
4. Питання до контрольних заходів.
5. Каталоги інформаційних ресурсів.

14. Рекомендована література

Базова:

- Бідюк І.А. Історія психології. Кронспект лекцій. Частина**
<http://library.khai.edu/library/fulltexts/2021/complex/Istoriya%20psykholohiyi.%20Konspekt%20lektsiy.%20Chastyna%201..pdf>
2. Данилюк, І. В. Історія психології в Україні: західні регіони /І.В.Данилюк/. – Київ «Либідь». – 2003. – 152с

3. Ждан, А.Н. История психологии: от античности к современности. Учебник / А.Н.Ждан/. – М.: Педагогическое общество России, - 2003. -512с.
4. Романець, В.А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження : навч. посіб. : гриф МОН України / В. А. Романець/. - Київ. - Либідь, 2005. - 916 с.
5. Романець, В.А. Історія психології епохи просвітництва: навч. посібник: гриф МОН / В. А. Романець/. - К. - Вища школа, 1993. - 568 с.
6. Романець, В.А. Історія психології : ХІХ - початок ХХ століття : навч. посіб.: гриф МОН України / В. А. Романець/. - Київ. - Либідь, 2007. - 832 с.
7. Романець, В.А.Історія психології 20 століття / В.А.Романець, І.П. Маноха/.– Київ «Либідь». – 1998. – 563с.
8. Якунин, В.А. История психологии Учебное пособие /А.В.Якунин/. – Санкт-Петербург: Из-во Михайлова В.А. – 2001. – 383с.
9. Ярошевский, М.Г. История психологии / М.Г.Ярошевский/ – М.: Мысль – 1985. – 576с.

Додаткова:

- 10.Марцинковская, Т.Д. История психологии /Т.Д.Марцинковская/. - М.: Издательский центр «Академия» - 2000. – 544с.
- 11.Соколова, Е.Е. Тринадцать диалогов о психологии: учеб. пособ / Е.Е.Соколова/. – М.: Смысл, 2003. – 687с.
12. Корольчук, М.С. Історія психології: Навчальний посібник / М.С. Корольчук, П.П.Криворучко/.- К.:Ельга, Ніка-Центр. – 2004. – 248с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua